

Nuoriin liitetyt huolet ja niiden hallinta eduskuntavaaliohjelmissa 1991–2019

Anne-Maria Karjalainen & Anu Katainen

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Tutkimuksessa tarkastellaan, miten nuoriin kohdistuva huoli on valjastettu poliittiseen käyttöön ja minkälaisia yhteiskunnallisia ongelmia ja ongelmien ratkaisuesityksiä nuorten välityksellä ilmennetään. Käytämme aineistonamme neljän suurimman suomalaisen puolueen eduskuntavaaliohjelmiä vuosilta 1991–2019. Analysoimme vaaliohjelmiä sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksessä kriittistä diskurssianalyysiä hyödyntäen. Nuoret näyttäytyvät eduskuntavaaliohjelmissä sekä passiivisinä ja uhkille alttiina että aktiivisinä uhkien aiheuttajina. Paikallistimme vaaliohjelmissä kaksi diskurssia: palvelujärjestelmädiskurssin ja nuoret uhkana -diskurssin. Palvelujärjestelmädiskurssi hallitsi kaikkien puolueiden vaaliohjelmiä koko tarkastelujaksolla. Palvelujärjestelmädiskurssissa nuoret esitetään palvelujärjestelmän uhreina ja kohteina, ja nuoriin liittyviä uhkia hallitaan palvelujärjestelmää kehittämällä. Nuoret uhkana -diskurssissa nuoret itse ovat uhkien ja huolien aiheuttajia, ja ratkaisukeinoiksi tarjotaan kontrollia ja puuttumista. Aiemmassa tutkimuksessa havaittua moraalisen paniikin nostattamista ei vaaliohjelmissä esiintynyt lukuun ottamatta perussuomalaisten ensimmäistä vaaliohjelmaa. Nuoriin liitetyt uhkakuvat eivät ole olleet suomalaisille puolueille keskeinen tapa tehdä poliittisia avauksia eduskuntavaaleissa. Tutkimus osoittaa, että nuoriin liitettävät diskurssit ovat erilaisia eri konteksteissa ja puolueiden strateginen ratkaisu on ollut painottaa vaaliohjelmissään palvelujärjestelmää nuoriin liitettyjen uhkien syynä ja ratkaisuna.

Asiasanat: eduskuntavaalit, nuoret, palvelujärjestelmä

Nuoriin liittyvät huolenaiheet ovat olleet Suomessa runsaasti esillä 2000-luvulla. Huolenaiheet liittyvät nuorten syrjäytymisen (esim. Paju & Vehviläinen 2001) lisäksi esimerkiksi nuorten työllistymiseen (esim. Hänninen 2014), yksinäisyyteen (Saari 2010; Karvonen & Kestilä 2014), kiusaamiseen (Pörhölä 2008) sekä mediaan ja nuorten pelaamiseen (Noppari 2014, 100; Raitasalo & Härkönen 2019). Kansainvälisesti ollaan huolissaan muun muassa nuorten asunnottomuudesta (Hughes & Wright 2010), uhkapelaamisesta (Merrick & Shek & Derevensky 2011) ja nuorten hyvinvoinnista yleisesti (Wright & McLeod 2015). Huoli näyttää kattavan nuorten elämäntilanteita laajasti – lähes kaikesta nuoriin liittyvästä voidaan olla huolissaan. Tulkitsemme, että nuoriin kohdistettu huoli heijastelee laajempaa yhteiskunnallisen paradigman muutosta, jossa hyvinvointivaltio on väistymässä hyvinvointiyhteiskunnan tai jopa kilpailukyky-yhteiskunnan tieltä (Kettunen 2003; Fougner 2006; Kantola 2006, Karjalainen ym. 2017). Tämän paradigmanmuutoksen on katsottu alkaneen 1980-luvulta ja se on kauttaaltaan määritellyt uudestaan valtion ja kansalaisen suhdetta – ja samalla herättänyt uudenlaisen kiinnostuksen lapsuutta ja nuoruutta kohtaan. Lapset ja nuoret mielletään enenevässä määrin tulevaisuuden kuluttajina ja työvoimana ja heihin kohdistuu uudella tavalla investoivia ja kurinalaistavia käytäntöjä. (Satka 2009, 26–27.)

Tässä artikkelissa jatkamme muun muassa Timo Harrikarin (2008), Harriet Strandellin (2012) ja Mirja Satkan (2009) analyysejä nuoriin kohdistuvasta huolesta yhteiskunnallisena ilmiönä. Lähtökohtanamme on tarkastella sitä, miten nuoriin kohdistuva huoli on valjastettu poliittiseen käyttöön, ja minkälaisia yhteiskunnallisia ongelmia ja näiden ongelmien ratkaisuesityksiä nuorten välityksellä voidaan ilmentää. Nuoriin kohdistuva kas-

vava huoli on tunnustettu laajasti aiemmassa kotimaisessa ja kansainvälisessä kirjallisuudessa, mutta nuoriin liittyvien uhkakuvien poliittisesta käytöstä vaalien yhteydessä on vähemmän tietoa. Eduskuntavaaliohjelmat ovat yksi poliittisen kamppailun kenttä, jossa puolueet valitsevat käyttäviä tietyntilaisuuksia ilmaisuja ja retoriikkaa nuorista. Puolueet nostavat esiin aiheita, joiden ajattelevat vetoavan äänestäjiinsä ja joiden kautta he voivat tuoda esiin poliittisia painotuksiaan. Analysoimme vaaliohjelmia kriittistä diskurssianalyysiä hyödyntäen, sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksestä käsin.

Vaaliohjelmat ovat tärkeä tutkimuskohde ainakin kahdesta syystä. Ensiksikin vaaliohjelmissä käydään huolipuheen avulla diskurssiivista kamppailua siitä, minkälaisia uhkia nuoriin ja nuorten hyvinvointiin nähdään kohdistuvan ja miten näitä uhkia pyritään hallitsemaan. Toiseksi puolueiden tulkinnat nuorista vaikuttavat niiden tekemisiin nuorisopoliittisiin valintoihin eli siihen, minkälaisia palvelujärjestelmään ja lainsäädäntöön liittyviä muutoksia puolueet ovat halukkaita ajamaan (Chaney 2015). Kuten Tiina Sotkasiira (2018, 18) toteaa, diskurssien voima on niiden kyvyssä ohjata poliittista päätöksentekoa.

Tutkimusaineistomme koostuu neljän suurimman suomalaisen puolueen (vuosien 2011, 2015 ja 2019 eduskuntavaalien mukaan) eduskuntavaaliohjelmissa vuosina 1991–2019. Eduskuntavaaliohjelmat ovat elimellinen osa poliittisten puolueiden strategista viestintää: tarkasteluajanjaksolla kaikki puolueet ovat julkaisseet kirjallisen eduskuntavaaliohjelman. Tosin Perussuomalaiset rp. perustettiin vuoden 1995 toukokuussa ja puolue osallistui ensimmäistä kertaa eduskuntavaaleihin vuonna 1999. Näin ollen perussuomalaisen osalta aineisto kattaa puolueen eduskuntavaaliohjelmat vuosilta 1999–2019. Eduskuntavaaliohjelmia on tutkittu viime

vuosina hyvinvointidiskurssien (Karjalainen & Luodonpää-Manni & Laippala 2017), kansalaisuuden (Karjalainen & Pietilä & Ukkonen-Mikkola 2020) ja lasten ja vanhusien (Karjalainen & Ukkonen-Mikkola & Luodonpää-Manni & Pietilä 2021) näkökulmista. Keskeinen tutkimustulos on, että eduskuntavaaliohjelmissa puhutaan edelleen laajasti universaalista, julkisrahoitteisesta palvelujärjestelmästä, vaikka muussa kirjallisuudessa on tunnistettu esimerkiksi universaalien palvelujärjestelmän murtuminen ja hyvinvointipalvelujärjestelmän muutos (esim. Julkunen 2017). Eduskuntavaaliohjelmiä on kuitenkin tutkittu viime vuosina vähemmän kuin hallitusohjelmia, työryhmien mietintöjä ja raportteja tai eduskuntakeskusteluja (mm. Kantola 2006; Kananen 2008; Saarinen & Salmenniemi & Keränen 2014).

Aineisto on ajallisesti rajattu eduskuntavaaliohjelmiin vaalivuosilta 1991–2019, sillä 1990-luvun taitteeseen osuu Suomen politiikkaa ja toimintaympäristöä kokonaisuutena muuttanut dramaattinen murros (mm. Julkunen 2017, 10) – jopa uuden poliittisen aikakauden alku – jossa on tapahtunut muutos aatteellisesti hämärtyvästä hyvinvointivaltiosta hyvinvointiyhteiskunnan suuntaan (Eräsaari 2000, 37). 1990-luvun taloudellinen lama muutti koko suomalaisen sosiaalipolitiikan toimintaympäristöä (Saari 2006a, 237). 1990-luvun alusta lähtien hyvinvointivaltion paradigmaa on uudistettu siten, että on tähdätty talouden vauhdittamiseen ja yritysten kilpailukyvyyn säilyttämiseen. Lisäksi esimerkiksi sosiaalipolitiikkaan on luotu kannustimia ja terveydenhuoltomarkkinat on avattu ohjatulle kilpailulle. (Julkunen 2017, 108.) Toiseksi 1990-luvun taitteeseen ajoittui lapsi- ja nuorisopolitiikan kolmannen vaiheen alku (Harrikari 2008, 20), mikä tarkoitti sitä, että taloudellisten ja poliittisten muutosten myötä lasten, nuorten ja perheiden elämään tuli uusia riskitekijöitä: esimerkiksi epävarmuus

työmarkkinoilla sysäsi perheitä pitkäaikaiseen taloudelliseen turvattomuuteen, jopa kriisiin (Satka & Edyal 2004, 41–42). Kun työ- ja perhe-elämässä tapahtuu muutoksia, se resonoi muutoksena myös nuorten elämään (Lee 2001, 68–69). Suomi on selvinnyt kahdenkymmenen vuoden takaisesta yhteiskunnallisesta käänteestä melko hyvin – esimerkiksi taloudellisen nousukauden katsotaan alkaneen jo vuonna 1995 (mm. Saari 2006b, 330). Siitä huolimatta 1990-luvulta lähtien ilmestyi viranomaiskäytäntöihin, politiikkaohjelmiin ja julkiseen puheeseen vahva huolipuhe suhteessa lapsiin ja nuoriin (Harrikari 2008, 22; Satka 2009). Näitä muutoksia voidaan pitää tutkimuksellisesti mielenkiintoisina, jopa uuden (nuoriso)poliittisen aikakauden alkuna.

Miksi nuorista tulee ongelma?

Nuorista on tullut poliittisessa keskustelussa erityisen huolen, puuttumisen ja kontrollin kohteita (Harrikari 2008, 258–260). On esitetty, että huolikeskustelu suhteessa nuoriin voimistui ja nuorten pahoinvointi politisoitui poliittisessa kielenkäytössä 1990-luvulla. Toisin sanoen nuoret ovat nousseet hyvinvointipoliittisen keskustelun ytimeen (esim. Palola & Hannikainen-Ingman & Karjalainen 2012) ja nuorten mahdollisuuksien lisääntymisen kääntöpuolena näyttäytyy uhkien kasvaminen (esim. Tanskanen & Danielsbacka 2007, Bauman 1995). Harrikarin (2008) mukaan juuri 1990-luvun alku on ollut Suomessa vedenjakaja nuoriin kohdistuvien poliittisten intressien määrässä ja laadussa. Hän kutsuu 1990-luvun puolivälissä alkannutta kautta kasvavan huolen ja vastuuttavan järjestyksenpitopolitiikan ajaksi. Tätä aikaa luonnehtivat poliittisessa keskustelussa huoleen, pelkoon ja tunteisiin voimakkaasti vetoavat teemat, kuten nuorten rikollisuus ja pedofilia sekä monet kurin ja järjestyksen-

pidon kysymykset. Harrikari (2008, 14–15) kutsuu 1990-luvulla enemmän jalansijaa saanutta poliittista diskurssia riskipolitiikaksi, joka eroaa 1960–90-luvuilla vallinneesta hyvinvointipolitiikasta. Riskipolitiikka toi poliittiseen keskusteluun ongelmapainotteisen tavan ymmärtää lapsuutta ja nuoruutta (Harrikari 2008, 15; Strandell 2012, 12). Samaan aikaan lapsuus ja nuoruus on alettu nähdä taloudellista kasvua ja kilpailukykyä edistävänä sosiaalisena investointina: nuoriin kohdistuvan poliittisen kiinnostuksen voi tulkita lisääntyvän tilanteessa, jossa valtion on huolehdittava kilpailukyvyystään (Strandell 2010; Sipilä 2011; Harrikari 2011, 319).

Nuoruuden politisoituminen näkyy lainsäädäntötyön ja julkisen keskustelun painotusten lisäksi myös siinä, minkälaisia ratkaisuja nuoriin ja nuorten hyvinvointiin liittyvien uhkien hallintaan on esitetty. Eri-tyisesti angloamerikkalaisissa analyyseissä on tunnistettu nuoriin kohdistuva rankaisuhallituksen kasvu, jonka taustalla voidaan nähdä esimerkiksi rikospelkojen voimistuminen kansalaisten keskuudessa ja kriminaalipolitiikan murros (Hogeveen 2005; Faucher 2009). Myös Suomessa lasten ja nuorten elämään on vaadittu lisää kontrolloivaa ja rajoittavaa puuttumista (Harrikari 2008). Monissa maissa esimerkiksi nuorten rikosentekijöiden rangaistuseuraamuksia onkin kovennettu (Benekos & Merlo 2008). Myös pohjoismaissa on esitetty vaatimuksia nuorten kovempaan kontrollointiin liittyen esimerkiksi ehdotuksiin nollatoleranssista, ulkonaliikkumiskielloista tai kollektiivisista kotiintuloajoista (Saarikkomäki & Kivivuori 2013; Satka ym. 2011). Tästä näkökulmasta nuoret ovat uhka, joita tulee hallita kurin, kontrollin ja rangaistusten keinoin.

Suomalaisessa poliittisessa keskustelussa on painottunut kontrollinäkökulman lisäksi erityisesti institutionaalisten ratkaisujen etsiminen. Kun lasten ja nuorten valvotun

vapaa-aika alkoi määrittyä sosiaalisesti ongelmaksi, lanseerattiin Suomessa 2000-luvulla julkisesti rahoitettu iltapäiväkerhotoiminta (Strandell 2012, 37). Varhaisen puuttumisen hankkeet ovat niin ikään uudehko tapa hallita lasten, nuorten ja perheiden elämää (Satka 2009). Nuorten ongelmiin on lisäksi etsitty vastauksia esimerkiksi paikallisyhteisöllisyyden vahvistamisesta (esim. Kääriäinen ym. 2005), vanhemmuuden tukemisesta (Jallinoja 2006) ja nuorten työpajatoiminnasta (mm. Tanskanen & Danielsbacka 2007).

Vaaliohjelmia tutkimalla avaamme näkökulmaa siihen, minkälaista huolipuhetta puolueet kohdistavat nuoriin eduskuntavaaliohjelmissaan. Tämä tuo uutta tietoa siitä, miten nuoriin kohdistuva huoli otetaan poliittiseen käyttöön.

Tutkimuksen aineisto ja analyysimenetelmä

Tutkimuksen aineisto koostuu (aakkosjärjestyksessä) Kansallinen Kokoomus r.p.:n (jäljempänä kokoomus), Perussuomalaiset r.p.:n (perussuomalaiset), Suomen Keskusta r.p.:n (keskusta) ja Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.:n (SDP) eduskuntavaaliohjelmista vuosilta 1991–2019 (Perussuomalaiset r.p.:n osalta aineisto kattaa vaalivuodet 1999–2019). Kyseiset puolueet ovat saaneet kaikissa 2010-luvun eduskuntavaaleissa eniten ääniä eli olleet kolmessa viimeisissä eduskuntavaaleissa neljä suurinta puoluetta. Kokonaisuudessaan aineisto sisältää 151 432 sanaa ja jakautuu eri puolueiden välillä seuraavasti: keskusta 44 412, kokoomus 21 067, perussuomalaiset 32 879 ja SDP 53 074 sanaa.

Eduskuntavaaliohjelmat ovat diskurssi-analyttisesti kiintoisia tutkimusaineistoja: niissä kuvataan ja nimetään nuoria ja nuoruutta ja muokataan sosiaalisia suhteita eli käytetään diskursiivista valtaa. Diskursseilla

myös valvotaan ja ohjataan sosiaalista toimintaa (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 17, 58, 53–54; Pynnönen 2015, 39). On merkillepantavaa, että puoluepolitiikan ulkopuolella olevat nuoret eivät ole voineet vaikuttaa itse tekstien syntyyn (lisätietoja eduskuntavaaliohjelmien kirjoitusprosessista Karjalainen ym. 2017).

Nuoria kuvaavien tekstikatkelmien tunnistamiseksi luimme mainittujen puolueiden eduskuntavaaliohjelmat vuosilta 1991–2019 useampaan kertaan. Näin rajasimme aineistosta tarkasteluun tekstikatkelmat, joissa puhutaan nuorista. Tarkastelimme nuoriin liittyvissä tekstikatkelmissa kielen käyttökontekstia ja mahdollisia kielellisiä jännitteitä sekä analysoimme vaikutuksia, joita puolueiden kielenkäytöllä on. Havainnoimme puolueiden kielenkäytön reuna- ja mahdollista normatiivisuutta ja seurauksia (ks. Pynnönen 2013). Kun eduskuntavaaliohjelmissa puhutaan nuorista, puhutaan hyvin monipuolisesti laajoista asioista tai teemoista kuten hyvinvointipalvelujärjestelmä, koulutus, tasa-arvo ja EU tai pienemmistä yksittäisistä teemoista kuten vakuutuslainsäädännöstä, metsästyksestä, viljelijöistä, maaseudusta asuinympäristönä tai esimerkiksi suunhygieniasta. Eduskuntavaaliohjelmissa leimaa narratiivisuus, eikä niissä viitata juurikaan tilastoihin tai tutkimuksiin (ks. Karjalainen ym. 2020)¹. Poliittisen retoriikan kontekstissa on yleistä, että käsitteitä ei määritellä (mm. Koironen ym. 2019, 325) ja suhteessa nuoriin puolueet eivät tee poikkeusta: eduskuntavaaliohjelmissa nuoruutta ei määritellä tai aseteta sille esimerkiksi ikärajoja. Tekstikatkelmien perusteella voi kuitenkin yrittää päätellä, että puolueet mieltävät nuoruudeksi peruskouluajan, toisen asteen koulutuksen ja varusmiespalvelusajan.

Kokosimme aineistosta kootut tekstikatkelmat taulukko-ohjelmaan, jolloin pystyimme paikallistamaan aineistosta nuoruuteen

liittyviä puhetapoja. Tämän jälkeen tarkensimme analyysin kohteeksi ne tekstikatkelmat, jotka tulkitsimme liittyvän nuoriin kohdistuviin huoliin.

Kun olimme paikallistaneet aineistosta tekstikatkelmat, jotka liittyivät nuoriin kohdistettuihin huoliin, aloimme analysoida tätä tekstimassaa kriittistä diskurssianalyysia soveltaen. Kriittinen diskurssianalyysi pohjautuu sosiaalisen konstruktionismiin, joka lähtee olettamuksesta, että kyseenalaistamattomana otetut käsitteet ovat historian myötä rakentuneita ja yhteiskunnallisten kehityskulkujen tuotos. Toisin sanoen sosiaalisen konstruktionismin perusta on, että tavat käsittää maailma ja tiedon muodot ovat sosiaalisesti tuotettuja (esim. Hacking 2009).

Tässä tutkimuksessa diskurssilla tarkoitetaan sosiaalista käytäntöä: diskurssit muotoutuvat tilannesidonnaisesti, instituutioissa ja osana sosiaalisia rakenteita, mutta myös nämä muokkaavat diskursseja (Fairclough & Mulderrig & Wodak 2011, 357–358). Liisa Remes (2003; 2004) on kuvannut osuvasti tässäkin tutkimuksessa sovellettavaa diskurssien luonnetta: diskurssit muotoutuvat sosiaalisissa prosesseissa erilaisten diskursiivisten kamppailujen välityksellä, ja samalla nämä diskurssit tuottavat niitä tapoja, joilla tulkitsemme maailmaa. Me ihmiset ikään kuin ”joudumme syömään keittämämme sopan”. Diskurssit syntyvät ja niitä ylläpidetään yhteiskunnan ja kulttuurin käytänteillä. Näiden olemassaoloa tehdään näkyväksi (kriittisellä) diskurssianalyysillä: kriittinen diskurssianalyysi auttaa ymmärtämään kielenkäytön ja yhteiskunnan sosiaalisten rakenteiden suhdetta (van Dijk 1993, 252; van Dijk 2010, 467). Menetelmän soveltaminen mahdollistaa diskursiivisten sosiaalisten käytäntöjen näkyväksi tekemisen eli sen, miten kielenkäytön välityksellä tuotetaan valtasuhteita ja ideologioita (Fairclough 2001, 229; Fairclough, Mulderrig & Wodak 2011, 357–358).

Näin ollen käsitteet, kuten nuori tai nuoruus, joiden myötä ymmärrämme maailman, ovat siis vuoropuhelun ja diskursiivisen kamppailun tulosta (ks. Gergen 1985; Hacking 2009, 102–133, 139). Artikkelissamme haluamme ”purkaa” ja tehdä näkyväksi sosiaalisen konstruktionismin mukaisesti itsestäänselvyyksinä esiintyviä väitteitä, joita eduskuntavaaliohjelmissa esitetään suhteessa nuoriin. Kielenkäytön taustalla olevia oletuksia pystyy purkamaan kiinnittämällä huomion kielellisiin valintoihin: puolueet harjoittavat eduskuntavaaliohjelmissaan kielellisiä strategioita suhteessa nuoriin eli valitsevat tiettyjä teemoja, käsitteitä, ilmaisuja ja sanoja puhuessaan nuorista.

Diskurssit ovat aina kontekstisidonnaisia. Eduskuntavaaliohjelmien puhe nuorista on erilaista kuin esimerkiksi puhe nuorisotaloympäristössä. Vaaliohjelmat eivät vain kuvaa nuoria vaan uusintavat tai muuttavat tapamme käsittää nuoret ihmiset (vrt. Jokinen ym. 2016). Diskursseilla on seurauksia: samaan aikaan kuin ne kuvaavat nuoria, ne rakentavat ja tuottavat ilmiötä nimeltä nuoret (ks. Jokinen ym. 2016, 26; Siltaoja & Vehkaperä 2011, 209). Esimerkiksi hyvinvointipuheella on normatiivinen ulottuvuus: se, mitä puolueet ehdottavat tehtäväksi nuorten hyvinvoinnin suhteen, paljastaa, minkä asioiden puolueet ajattelevat olevan ongelmallisia ja kaipaavan muutosta (Aaltonen & Kivijärvi & Myllylä 2019, 309).

Nuoriin liitetyt huolet ja uhat sekä niiden hallinta

Harrikari (2008, 84) on rajannut nuoria koskevan huolipuheen kahteen teemaan. Toimintaa kuvastavia aktiivisia teemoja ovat esimerkiksi rikollisuus, päihteet, kuri, kontrolli ja järjestys. Passiivisia alttiina olemisen teemoja taas ovat esimerkiksi lastensuojelu, pedofilia,

pornografia ja mielenterveysongelmat. Tunnistimme ensivaiheessa vaaliohjelmateksteistä saman huolen kahtiajaottelun: yhtäältä nuoria kuvataan passiivisina ja erilaisille uhkille alttiina ja toisaalta nuoret ovat itse aktiivisia uhkien aiheuttajia. Kiinnitimme analyysissä huomiota erityisesti syihin, joita nuoriin kytkeytyviin uhkiin vaaliohjelmissa liitettiin, sekä näiden uhkien ratkaisuehdotuksiin. Tunnistimme eduskuntavaaliohjelmissa kaksi diskurssia, jotka nimesimme seuraavalla tavalla: *palvelujärjestelmädiskurssi ja nuoret uhkana*-diskurssi.

Palvelujärjestelmä nuorten ongelmien syynä ja ratkaisuna

Eduskuntavaaliohjelmissaan jokainen tarkasteltavana oleva puolue mainitsee jonkin nuoriin kohdistuvan huolenaiheen tai uhkan ja ehdottaa omanlaisiaan, joskin ajoittain hyvin samankaltaisia, ratkaisuehdotuksia uhkan vähentämiseksi tai poistamiseksi. Tästä aukeaa kiinnostava näkökulma myös siihen, kenen vastuulla nuoriin liittyvien huolien ja uhkien hallinnan nähdään olevan. Neljän suurimman puolueen eduskuntavaaliohjelmissa nuoriin ja nuorten hyvinvointiin kytketään monia nuorten omien toimintamahdollisuuksien ulkopuolella olevia huolia ja uhkia, kuten työmarkkinoihin, koulutukseen, yhteiskunnan eriarvoisuuteen ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat. Monen palvelujärjestelmädiskurssissa tunnistetun ilmiön alkuperä on globaaleissa prosesseissa, jotka heijastuvat suomalaisen talous- ja sosiaalipoliittiseen järjestelmään. Palvelujärjestelmädiskurssissa näitä uhkia hallitaan julkisrahoitteisen palvelujärjestelmän avulla.

Palvelujärjestelmädiskurssissa palvelujärjestelmä on samaan aikaan nuoriin kohdistuvien huolien ja uhkien tuottaja ja hallitsija. Diskurssin kantavana ajatuksena on,

että suomalainen palvelujärjestelmä huolehtii nuorten hyvinvoinnista ja poistaa nuorten hyvinvointiin liittyvät huolet ja uhkat. Näin ollen palvelujärjestelmän toimimattomuus itsessään aiheuttaa uhkan nuorten hyvinvoinnille, jos se epäonnistuu ehkäisemään nuoriin kohdistuvia uhkia eikä pysty korjaamaan ja hallitsemaan nuoren hyvinvointiin tullutta aukkoa.

On huomionarvoista, että palvelujärjestelmädiskurssi esiintyy kaikkien neljän puolueen vaaliohjelmissa. Käsittelemme seuraavaksi tämän diskurssin ilmenemistä eri puolueilla. Analyysimme etenee perussuomalaisten vaaliohjelmien analyysistä SDP:n ja keskustan kautta kokoomuksen vaaliohjelmiin.

Perussuomalaiset nostaa ohjelmissaan esiin nuorten mielenterveyteen, hammashuoltoon ja seksuaalisuuteen liittyvät teemat. Ohjelmassa ei oteta kantaa siihen, miksi juuri nämä teemat ovat nuorten kannalta keskeisiä, mutta puolue esittää toistuvasti niihin liittyvien palveluiden ja ennaltaehkäisevien toimien kehittämistä:

Erityisesti tulisi perussuomalaisten mielestä puuttua nuorten mielenterveyspalveluiden kohentamiseen ja hammashuollon hoitojonojen purkamiseen. (...) Seksuaaliterveyteen liittyvää valistusta olisi myös lisättävä ja sen tyyliä mahdollisesti harkittava uudestaan. (Perussuomalaiset 2007.)

Perussuomalaisten osalta merkillepantavaa on, että muista puolueista poiketen puolue näkee EU:n uhkana suomalaiselle palvelujärjestelmälle ja näin ollen EU uhkaa myös nuorten hyvinvointia, koska se heikentää palvelujärjestelmän kykyä toimia uhkien hallitsijana:

Alkoholin verotuksen nostaminen on mielestämme kuitenkin keinona utopiaa, jos EU-alueella kokonaisuudessaan alkoholiverotusta ei nostettaisi suomalaiselle tasolle. Viinaralli ulkomailta vain kiihtyisi, eikä esimerkiksi nuorison alkoholinkäyttöä voitaisi kontrolloida edes nykyisellä tavalla. (Perussuomalaiset 2007.)

Esimerkissä on huomionarvoista, että EU esitetään uhkana toteuttaa nuoriin kohdistuvaa kontrollia. Voidaan tulkita, että nuoret ja nuorten juominen toimivat tässä yhteydessä huomion herättäjänä suhteessa EU:n ongelmiin, eikä niinkään omana nuorisopoliittisena kysymyksenä. Samalla tavoin myös maahanmuuttajat esitetään perussuomalaisten ohjelmissa uhkana siten, että heidän katsotaan heikentävän koulutusjärjestelmää ja työmarkkinoita niin, ettei suomalaiselle nuorille järjestetä opetusta ja että ”kotimaisen” työvoiman kysyntä heikkenee:

Ammattikouluissa ei juuri ole suomalaisille nuorille opetusta, ja lukio houkuttelee yhä vähemmän. Kotouttaminen kiinnostaa koulutustahoja ja päättäjiä enemmän kuin se, että suomalaisille työmarkkinoille saadaan osaavaa kotimaista työvoimaa. (Perussuomalaiset 2019.)

SDP puolestaan nostaa vaaliohjelmissaan esiin nuoriin liittyen lasten ja nuorten palvelut, työllisyyden ja esimerkiksi nuorten koulutuksen. Suhteessa nuorten palveluihin SDP:n vaaliohjelmissa korostuu esimerkiksi henkilöresurssien riittämättömyys:

Lasten ja nuorten kanssa työskentelevien aikuisten määrää on lisättävä. Seuraavan vaalikauden tavoitteena on 10 000 henkilön lisääminen kouluihin ja päiväkoteihin sekä kerhotoimintaan. (SDP 2003.)

Esimerkissä SDP hallitsee lapsiin ja nuoriin liittyviä huolia heidän kanssaan työskentelevien aikuisten määrää lisäämällä eli julkisrahoitteista palvelujärjestelmää vahvistamalla. Tässä tapauksessa palvelujärjestelmää edustavat koulut, päiväkodit ja kerhot. SDP:n vaaliohjelmissa ei esiinny viittauksia esimerkiksi lähipiiriin tai lähimmäisiin nuoriin liittyvien uhkien hallinnassa. Nuoriin liittyvissä uhkissa taustalla on aina palvelujärjestelmä, joka ”suuntaa resursseja”, ”edistää” tai ”tukee”.

Keskustan vaaliohjelmissa palvelujärjestelmän rinnalle nuoriin liitettyjen uhkien aiheuttajana ja hallitsijana nostetaan myös muita vastuullisia tahoja:

Jokainen nuori tarvitsee arvokkuuden, onnistumisen ja osallisuuden kokemuksia. Osa nuorista uhkaa jäädä näistä paitsi ja on vaarassa syrjäytyä. Silloin lähiyhteisöjen ja yhteiskunnan on puututtava asiaan. Yksi välittävä ja rinnalla kulkeva aikuinen voi riittää. (Keskusta 2019.)

Esimerkissä keskusta nostaa esiin ”paitsi jäämisen” ja syrjäytymisen uhan. Näissä uhkatilanteissa on keskustan mielestä nuoren lähiyhteisöjen, yhteiskunnan ja ”välittävän ja rinnalla kulkevan aikuisen” puututtava asiaan. On keskustalle tyypillistä vastuuttaa tarkemmin määrittelemätöntä ”lähipiiriä” ihmisen hyvinvoinnista (ks. Karjalainen ym. 2017) – lähipiirin määrittelemättömyys siirtää vastuuta nuorten hyvinvointityöstä ikään kuin ”meille kaikille” (ks. Satka ym. 2011, 16). Huomionarvoista on myös keskustan valinta käyttää käsitettä ”yhteiskunta” määritellessään tahoja, jotka ovat vastuussa nuorten syrjäytymiseen puuttumisesta. Yhteiskunta on käsitteenä huomattavasti määrittelemättömämpi kuin valtio (esim. Eräsaari 2000) ja vaaliohjelma ei voidakaan lopulta päätellä, kenen keskustan mielestä pitäisi kantaa vastuuta nuorten syrjäytymisuhan ehkäisemisestä.

Kokoomuksen vaaliohjelmissa painottuvat muiden puolueiden tavoin palvelujärjestelmään liittyvät ratkaisut. Kokoomuksen palvelujärjestelmädiskurssi saa kuitenkin paikoin keskustan kanssa yhteneviä painotuksia suhteessa ”lähipiiriin”. Seuraava esimerkki osoittaa, että ”lähimmäiset” nostetaan palvelujärjestelmän ohella vastuuseen nuoriin liittyvien huolien hallinnassa, mutta vain palvelujärjestelmän rinnalle, ei itsenäisesti:

Lähimmäisestä välittäminen kuuluu meille kaikille, mutta tärkeä rooli on myös julkisilla palveluilla ja viranomaisilla. Erityisen huomion kohteiksi on otettava lasten ja nuorten syrjäytymisen torjuminen, jossa tarvitaan yhteisöllisyyttä sekä laajaa moniammatillista yhteistyötä. (Kokoomus 2019.)

Kokoomus nostaa esiin myös ”yhteisöllisyyden” syrjäytymisen torjumisessa. Yhteisöllisyyttä ei määritellä tarkemmin, mutta se rinnastetaan löyhästi moniammatilliseen yhteistyöhön. Vaikka kokoomus luetaan perinteisesti oikeistopuolueeksi (esim. Mickelson 2007, 110), se ei ota irtiottoa julkisesta palvelujärjestelmästä esittämällä, että nuoret itse, heidän lähipiirinsä tai yhteisö olisivat yksinomaan vastuussa esimerkiksi nuorten syrjäytymisen torjunnasta. Julkisten palveluiden, viranomaisten ja moniammatillisen yhteistyön rinnalle tuodaan kuitenkin myös muita vastuullisia tahoja. Kokoomuksen vaaliohjelmissa nuoriin liittyvien esitysten avulla tuodaan esiin ajatus yksilön ja yhteisöjen vastuusta palvelujärjestelmän rinnalla.

Palvelujärjestelmädiskurssi tuo esiin sen, että kaikki neljä puoluetta painottavat hyvinvointipalvelujärjestelmää nuoriin liittämien huolien synnä ja ratkaisuna: kyseessä on systeemilähtöinen ajattelutapa, jossa yksilöt ovat ikään kuin palvelujärjestelmän armoilla. Diskurssissa on kuitenkin puoluekohtaisia painotuseroja. Perussuomalaiset nostaa nuoriin liittyvät teemat ja palvelujärjestelmän puutteet esiin EU:hun ja maahanmuuttoon liittyvien uhkakuvien yhteydessä. Keskusta ja kokoomus nostavat esiin myös määrittelemättömän lähipiirin tai lähimmäisten vastuuta, mutta vain osana palvelujärjestelmää.

Palvelujärjestelmädiskurssissa nuorten elämänculut näyttävät riippuvaisina sille, miten palvelujärjestelmä onnistuu täyttämään sillä asetetut odotukset. Palvelujärjestelmä ikään kuin onnistuu tai epäonnistuu tuottamaan ”osaavaa kotimaista työvoimaa”, ei-syrjäytyneitä ja ei-mielenterveysongelmaisia nuoria.

Nuoret uhkana

Eduskuntavaaliohjelmissa kuvataan myös nuoret itse uhkana omalle hyvinvoinnilleen ja ympäröivälle yhteiskunnalle. Tässä diskurssissa nuoria kuvataan eduskuntavaaliohjelmissa muun muassa rikoksenteekijöinä (kokoomus 1999, keskusta 2007, SDP 2007, perussuomalaiset 2011), päihteidenkäyttäjinä (keskusta 2007, kokoomus 2007, perussuomalaiset 2011, SDP 2019) ja perussuomalaisten vaaliohjelmassa esimerkiksi saatananpalvojina (1999). Diskurssissa nuoret esitetään ryhmänä, joka tuottaa huolia ja uhkia. Siinä missä palvelujärjestelmäpuheessa nuoriin kohdistuvien uhkien syyt ja vastuu niiden hallinnasta kohdistettiin palvelujärjestelmään, nuoret uhkana -diskurssissa nuoret itsessään muodostavat yhteiskunnassa uhkan, joita (tarkemmin määrittelemättömän) yhteiskunnan velvollisuus on hallita sekä nuorten itsensä että koko yhteiskunnan parhaaksi. Analyysimme etenee edellisen luvun tavoin perussuomalaisista kokoomukseen.

Perussuomalaisten vaaliohjelmissa nuoret uhkana -diskurssi näyttäytyy liittämällä nuoret rikolliseen ja poikkeavaan käyttäytymiseen: päihteiden käyttöön, väkivaltaan, vahingontekoihin ja saatananpaltvontaan. Tällaisen haitallisen käyttäytymisen ratkaisuksi ei esitetä esimerkiksi nuorten tukemista tai ongelmien ennaltaehkäisemistä palvelujärjestelmävälitteisesti, vaan nuoret muodostavat uhan, jota ”ei saa sallia” ja joka ”on kovin ottein saatava kuriin”:

Jengien ja ryhmien väkivaltaa ja ilkivaltaa sekä vahingontekoa ei saa sallia. (PS 1999.)

Saatananpalvojat ja hautarauhanrikkojat on kovin ottein saatava kuriin. (PS 1999.)

On huomionarvoista, että perussuomalaisten viittaukset jengeihin, väkivaltaan tai esimerkik-

si saatananpaltvontaan ajoittuvat puolueen varhaisiin vaiheisiin ja ensimmäiseen eduskuntavaaliohjelmaan. Puolue ei vielä silloin ollut vakiinnuttanut asemaansa suomalaisessa puoluekentässä – saati nauttanut sellaisia kannatuslukuja kuin 2010-luvun eduskuntavaaleissa. Voidaan tulkita, että puolueen aseman vakiintuminen ja kannatuksen kasvu ovat aiheuttaneet sen, että perussuomalaiset on siirtynyt puhumaan nuorista muiden puolueiden tavoin palvelujärjestelmää painottaen. Samaan aikaan puhe nuorten itsensä aiheuttamista riskeistä ja puhe nuorten ”kuriinlaittamisesta” on jätetty pois vaaliohjelmissa. Esimerkiksi vuoden 2007 eduskuntavaaliohjelmassa nuorten hallintaa tavoitellaan ”tuomareiden koulutuksella” sekä ”nuoriso- ja yhteiskuntapalvelurangaistuksilla” eli kontrollin ja puuttumisen keinoin.

SDP:n ohjelmissa nuoret uhkana -diskurssi tulee esiin erityisesti koulutusteeman kautta. Nuorten katsotaan aloittavan opinnot yhteiskunnan kokonaisedun kannalta liian myöhään ja ratkaisuksi esitetään erilaisia kontrollin keinoja. Nuorten epätarkoituksenmukainen käyttäytyminen, koulutuksen aloittamisen viivästyttäminen, näyttäytyy siis ongelmana, johon vaikuttaminen edellyttää koulutukseen hakeutumisen nopeuttamista, eikä kantaa oteta niinkään siihen, mistä tutkinnon suorittamiseen liittyvät vaikeudet voivat johtua:

Suomalaiset nuoret aloittavat yliopisto- ja ammatikorkeakouluopinnot mediaani-ikänsä 21-vuotiaina, mutta viidennes aloittajista on yli 26-vuotiaita. Myöhäisestä aloittamisesta johtuen tutkinnot suoritetaan iäkkäinä. (SDP 2011.)

Keskusta uskoo vaaliohjelmissaan vahvasti palvelujärjestelmään, mutta ohjelmat sisältävät myös mainintoja nuorista itsestään huolien ja uhkien aiheuttajina. Nuoret uhkana -diskurssissa ei aina ole selvää mikä on nuoren aiheuttaman huolen tai uhkan juurisyy:

Turvata poliisille, muille viranomaiselle ja nuorten kanssa työskenteleville resursseja työhön nuorten rikollisten ja muiden ongelmiin joutuneiden nuorten kanssa. (Keskusta 2007.)

Esimerkkiä voi lukea niin, että nuoret rikolliset konstruoituvat aktiivisiksi ”pahantekijöiksi”, joiden toimintaan poliisin, viranomaisten ja muiden nuorten kanssa työskentelevien tulee puuttua. Toisaalta ilmaisu ”muiden ongelmiin joutuneiden nuorten kanssa” viittaa siihen, että myös rikoksentekeytyminen on jotain mihin ajaututaan ja ”joudutaan” passiivisesti. Joka tapauksessa tällainen nuori, joka itse aktiivisesti toimien tai passiivisesti ajautuen aiheuttaa yhteiskunnassa uhan, tulee kontrollin ja puuttumisen keinoin saada kuriin.

Kokoomuksen nuoret uhkana -diskurssissa nuoret aiheuttavat huolta tai uhkaa esimerkiksi toimimalla rikollisesti tai käyttämällä huumeita (Kokoomus 1999 ja 2007). Kokoomus nostaa kutsunnat yhdeksi nuorten itsensä aiheuttamien uhkien torjuntakeinoksi: nuoret naiset halutaan nuorten miesten ohella osaksi kutsuntoja. Kutsuntojen roolia halutaan laajentaa kartoittamaan nuoren tilanne kauttaaltaan. Koko ikäluokan saaminen ”terveys- ja sosiaalitarvituksen” piiriin olisi tehokas nuorten hallinnan väline.

Vahvistetaan kutsuntojen roolia syrjäytymisen torjunnassa ulottamalla ne koko ikäluokkaan ja laajentamalla niiden terveystarkastusta kattamaan nykyistä laajemmin myös nuoren sosiaalista tilannetta. (Kokoomus 2019.)

Nuoret uhkana -diskurssissa keskeistä on kontrolliin tai kurinpitoon liittyvien keinojen esittäminen. Kantaa ei siis oteta siihen, mistä nuorten riskikäyttäytyminen voisi johtua vaan esitetään keinoja ongelmien hallitsemiseksi. Vain perussuomalaisilla esiintyi moraalisen paniikin nostattamisen liittyviä teemoja ja nuoriin liittyvien vakavien uhkakuvien maa-

lailua, mutta näin tapahtuu vain puolueen ensimmäisessä eduskuntavaaliohjelmassa. On huomionarvoista, että nuoret voidaan kokea uhkana sekä rikollisuuden ja esimerkiksi päihdeiden käytön kautta, mutta myös se, että nuoret laiminlyövät koulutuspolkujaan ja valmistuvat ammattiin ”liian myöhään”, nähdään uhkakuvina. Näin ollen lähes kaikista nuoriin liittyvästä voidaan myös vaalikontekstissa olla huolissaan.

Johtopäätökset: eduskuntavaaliohjelmissa ei moraalista paniikkia nuorista

Keskityimme artikkelissamme tutkimaan sitä, minkälaisia huolia ja uhkia nuoriin ja nuorten hyvinvointiin nähdään kohdistuvan ja miten näitä huolia ja uhkia pyritään hallitsemaan neljän suurimman puolueen eduskuntavaaliohjelmissa. Analyysimme mukaan, ja aiempien tutkimuksien havaintoja mukaillen, nuoret näyttäytyvät eduskuntavaaliohjelmissa sekä passiivisesti huolille ja uhkille alttiina että aktiivisina huolien aiheuttajina. Jatkoimme analyysiä kiinnittämällä huomiomme ratkaisuehdotuksiin, joita puolueet vaaliohjelmissaan ottavat käyttöön suhteessa nuoriin kohdistamiinsa huolenaiheisiin. Tunnistimme eduskuntavaaliohjelmissa kaksi diskurssia, jotka nimesimme palvelujärjestelmädiskurssiksi ja nuoret uhkana -diskurssiksi. Ensimmäisessä diskurssissa nuoret nähdään passiivisina palvelujärjestelmän kohteina ja nuorten ongelmien ratkaisuna nähdään palvelujärjestelmän kehittäminen. Jälkimmäisessä diskurssissa nuoret itse aiheuttavat uhan omalle hyvinvoinnilleen ja ratkaisuksi esitetään hallinnan ja kontrollin keinoja.

Palvelujärjestelmädiskurssi esiintyy kaikkien neljän puolueen ohjelmissa, eivätkä puolueiden väliset erot tämän diskurssin sisällä olleet suu-

ria. Puhuessaan palvelujärjestelmästä nuoriin liittyvien huolien syynä ja ratkaisuna perussuomalaiset ja SDP painottavat pelkästään palvelujärjestelmää, keskusta ja kokoomus nostavat esiin myös (tarkemmin määrittelemättömän) nuorten lähipiirin tai lähimmäisen. Tämä on linjassa aikaisemman eduskuntavaaliohjelmattutkimuksen kanssa: neljä suurinta puoluetta tukeutuvat laajasti vaaliohjelmissaan julkisrahoitukseen palvelujärjestelmään puhuessaan hyvinvoinnista, kansalaisista, lapsista ja vanhuksista – ja tämän tutkimuksen mukaan myös puhuessaan nuorista.

Nuoret uhkana -diskurssissa nuoret itse näyttäytyvät uhkana omalle hyvinvoinnilleen. Pääsääntöisesti puolueet esittävät nuorten itse itselleen aiheuttamien uhkien hallintakeinoksi kontrollin ja hallinnan keinoja, kuten poliisin ja kutsuntojen laajentamisen. Aineistosta nousee esiin muusta vaaliohjelmapuheesta poikkeava perussuomalaisten varhainen vaaliohjelma, jossa nuoret on ”kovin ottein laitettava kuriin” eikä vahingontekoja ”saa sallia”. Puolue ei määrittele ”kuriinlaintajaa” lainkaan.

Lähdimme tutkimuksessamme liikkeelle muun muassa Harrikarin (2008) tunnistamasta ilmiöstä: nuorista on tullut erityisen huolen, puuttumisen ja kontrollin kohteita, on puhuttu jopa moraalisen paniikista (emt., 22). Harrikari on siis tunnistanut voimakkaan populistisen nuorisopuheen. Tätä taustaa vasten on yllättävää, että tätä populistista ”nuoret kuriin” puhetta löytyi vaaliohjelmissa vain vähän. Sen sijaan puolueet puhuvat nuorista lähes pelkästään palvelujärjestelmän ja yhteiskunnan kontrollijärjestelmän kautta. Toisin sanoen tutkimuksemme tuo esiin sen, että neljä suurinta suomalaista puoluetta tekevät vaaliohjelmissaan politiikkaa ennen muuta palvelujärjestelmällä, ei populistisella ”tunnepuheella” suhteessa nuoriin.

Samalla kun nuoriin liitetyt riskit ja niiden ratkaisut kietoutuvat palvelujärjestelmään (mukaan lukien kontrollin ja hallinnan kei-

not), ollaan tutkijoiden mukaan (esim. Häikiö 2010) universaaliala palvelujärjestelmää Suomessa murtaamassa. Vastuu hyvinvoinnista on siirretty yhä vahvemmin ihmisille itselleen, perheelle tai läheisille. Tästä muodostuu ristiiriita: eduskuntavaaliohjelmissa ladattu lupaus nuoriin liitettyjen riskien hallitsemisesta palvelujärjestelmää kehittämällä ja vahvistamalla ei välttämättä toteudukaan. On mielenkiintoista, että tämä lupaus palvelujärjestelmän kehittämisestä ja vahvistamisesta rakentuu kaikkien neljän puolueen vaaliohjelmissa; näin ollen äänestäjälle muodostuu kuva, että palvelujärjestelmä on ”turvassa” äänestää hän mitä puoluetta tahansa.

Tutkimuksessa sovellettiin kriittistä diskurssianalyysiä, jolloin vaaliohjelmateksteissä puolueiden käyttöönottamat diskurssit otetaan ”tosissaan”: puhuvat nuorista ovat sosiaalisia konstruktioita, joiden todellisuutta rakentavaan luonteeseen ei välttämättä arjessaan kiinnitä huomioita. Tällöin niiden ”itsestäänselvyys” jää huomioimatta. Tutkimuksemme perusteella vaaliohjelmapuhekontekstissa on itsestään selvää puhua nuoriin liitettyjen huolien ja uhkien yhteydessä palvelujärjestelmää painottaen ja toissijaisesti nuorista itsestään huolien aiheuttajana.

”Moraalisen paniikin” puuttuminen eduskuntavaaliohjelmissa kertoo siitä, että nuoriin liitettävät diskurssit ovat erilaisia eri konteksteissa. Nuorista puhutaan päivänpoliittisessa keskustelussa tai eduskunnassa erilaisin äänenpainoin kuin eduskuntavaaliohjelmissa. Nuoria ei siis ole Suomessa juurikaan valjastettu politiikan teon välineeksi sinänsä, vaan puolueet puhuvat nuorista pääasiassa palvelujärjestelmäviitekehetyksessä. Voidaan tulkita, että puolueet ovat katsooneet tämän takaavan parhaan menestyksen eduskuntavaaleissa, ja että äänestäjiin ei Suomessa vetoa paheksuvat, moralisoivat tai syyttävät puhuvat.

Jatkotutkimusaiheena voidaan mainita nuorten oman osallisuuden toteutuminen

vaaliohjelmaprosesseissa ja nuorten kokemusten esiintyminen ohjelmateksteissä. Kun puhe nuorista on pitkälti puhetta palvelujärjestelmästä, niin mitä se peittää alleen? Vaaliohjelmista tuntuu puuttuvan kokonaan kansalaisyhteiskunnanäkökulma ja nuorten mobilisointi. Nuoria ei puhutella esimerkiksi nykyisinä tai tulevina äänestäjinä, vaan he esiintyvät toimenpiteiden kohteina. Lisäksi olisi hedelmällistä tarkastella sitä, miten eduskuntavaaliohjelmien palvelujärjestelmä lupaus toteutuu vaalien jälkeen kirjoitettavissa hallitusohjelmissa.

Viitteet

- 1 Kuitenkin poikkeuksia on, kuten nuoriin liittyvän puheen osalta sekä keskusta että SDP molemmat mainitsevat ohjelmissaan tutkimustuloksen, jonka mukaan syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle 1,2 miljoonaa euroa elämänsä aikana. Tutkimustulosta ei lähteistetä.

Tutkimusaineisto

- Keskusta 1991. Keskustan vaalijulistus.
- Keskusta 1995. Puolueen keskeisimmät vaaliteemat: Yrittäjyys, työllisyys ja oikeudenmukainen hyvinvointi.
- Keskusta 1999. Omistamisella on väliä.
- Keskusta 2003A. Suomen Keskusta. Vaaliohjelma – Koko Suomen voimavarat käyttöön – Keskustan vaaliohjelma.
- Keskusta 2003B. Kannanotto. Puoluevaltuuskunta 24.11.2002 Vantaalla. Keskusta eduskuntavaaleissa 2003: Valoisampi vaihtoehto.
- Keskusta 2007. Suomen Keskusta. Vähän kuin itseäsi äänestäisit. Keskustan tavoitteet vaalikaudelle 2007–2011.
- Keskusta 2011. Suomen Keskusta. Vaaliohjelma vuoden 2011 eduskuntavaaleihin.
- Keskusta 2015. Suomen Keskusta r.p. Eduskuntavaalit 2015.
- Keskusta 2019. Keskustan vaaliohjelma. Eduskuntavaalit 2019.
- Kokoomus 1991. Eduskuntavaalit 1991. Kokoomuksen vaalitavoitteet.

- Kokoomus 1995. KANSALLINEN KOKOOMUS. Järvenpää 28.1.1995. Vaalikampanjan avaus – vaalitavoitteita.
- Kokoomus 1999. Puoluehallitus 7.4.1998. Vaalilupaus.
- Kokoomus 2003. TAVOITTEENA PAREMPI ARKI – KOKOOMUKSEN KUUDEN KOHDAN OHJELMA.
- Kokoomus 2007. Vastuullinen markkinatalous ja sen vaikutukset suomen tulevaisuuteen.
- Kokoomus 2011. Matkaopas hyvinvointivaltiosta paremmintovaltioon. Kokoomuksen eduskuntavaaliohjelma 2011.
- Kokoomus 2015. Jos vanha tapa ei toimi, tarvitaan KORJAUSLIKE.
- Kokoomus 2019. Kokoomuksen eduskuntavaaliohjelma 2019: Luotamme Suomeen.
- Perussuomalaiset 1999. Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelma 1999. Oikeutta ja turvallisuutta Suomen kansalle.
- Perussuomalaiset 2003. Perussuomalaisten Eduskuntavaaliohjelma 2003.
- Perussuomalaiset 2007. Perussuomalaiset rp. Eduskuntavaaliohjelma 2007. Oikeudenmukaisuuden, hyvinvoinnin ja kansanvallan puolesta!
- Perussuomalaiset 2011. Suomalaiselle sopivin. Perussuomalaiset r.p:n eduskuntavaaliohjelma 2011.
- Perussuomalaiset 2015. Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelma.
- Perussuomalaiset 2019. Äänestä Suomi takaisin.
- SDP 1991. Sinulle, suomelle, Euroopalle. Sdp, tavoitteita vaalikaudelle 1991–1994.
- SDP 1995. Uuden vastuun aika.
- SDP 1999. Eduskuntavaalit 1999. Tavoitteena täydytyöllisyys. Vaalijulistus.
- SDP 2003. SDP:n vaaliohjelma 2003. Varma vaihtoehto – työllä turvaamme hyvinvointiyhteiskunnan.
- SDP 2007. Vaaliohjelma. Reilu Suomi – työtä ja välittämistä.
- SDP 2011. TYÖN JA OIKEUDENMUKAISUUDEN PUOLESTA.
- SDP 2015. Suunta Suomelle. Työtä, tasa-arvoa ja turvallisuutta. SDP:n vaaliohjelma.
- SDP 2019. Tulevaisuuslinja. Sdp:n vaalitavoitteita. Ja muutoksen suunta 2030.

Lähteet

- Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti & Myllylä, Martta (2019) Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten koettu hyvinvointi. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (3), 301–311.
- Bauman, Zygmunt (1995) *Life in Fragments. Essays in Post-modern Morality*. Oxford & Cambridge: Blackwell.

- Benekos, Peter J. & Merlo, Alida V. (2008) Juvenile justice: The legacy of punitive policy. *Youth Violence and Juvenile Justice* 6, 28–46.
- Chaney, Paul (2015) Popularism and Punishment or Rights and Rehabilitation? Electoral Discourse and Structural Policy Narratives on Youth Justice: Westminster Elections, 1964–2010. *Youth Justice* 15 (1), 23–41.
- Eräsaari, Risto (2000) Sosiaalipolitiikan viitekehys: aika, yhteiskunta, yhteisö, maailma. Teoksessa Eija Nurminen (toim.) *Sosiaalipolitiikan lukemisto*. Helsinki: Palmenia, 35–64.
- Fairclough, Norman (2001) The Discourse of New Labour: Critical Discourse Analysis. Teoksessa Margaret Wetherell & Stephanie Taylor & Simeon J. Yates (toim.) *Discourse as Data. A Guide for Analysis*. Sage Publication Ltd, 229–266.
- Fairclough, Norman & Mulderrig, Jane & Wodak, Ruth (2011) Critical Discourse Analysis. Teoksessa van Dijk, Teun A. (toim.) *Discourse Studies. A Multi-disciplinary introduction*. Toinen painos. London: Sage Publication Ltd, 357–378.
- Faucher, Chantal (2009) Fear and loathing in the news: a qualitative analysis of Canadian print news coverage of youthful offending in the twentieth century. *Journal of Youth Studies* (12) 4, 439–456.
- Foucault, Michel (2005 [1969]) *Tiedon arkeologia*. Suom. Tapani Kilpeläinen. Tampere: Vastapaino.
- Fougner, Tore (2006) The state, international competitiveness and neoliberal globalisation: is there a future beyond the competition state? *Review of International Studies* 32, 165–185.
- Gergen, Kenneth J. (1985) The social constructionist movement in modern psychology. *American Psychologist* 40 (3), 266–275.
- Hacking, Ian (2009) *Mitä sosiaalinen konstruktionismi on?* Tampere: Vastapaino.
- Harrikari, Timo (2008) *Riskillä merkityt. Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 87.
- Harrikari, Timo (2011) Lasten, nuorten ja lapsiperheiden pahoinvointi eduskuntaesitysten valossa vuosina 1970–2006. Teoksessa Mirja Satka & Leena Alanen & Timo Harrikari & Elina Pekkarinen (toim.) *Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta*. Tampere: Vastapaino.
- Hogeveen, Bryan (2005) 'If we are tough on crime, if we punish crime, then people get the message': Constructing and governing the punishable young offender in Canada during the late 1990s. *Punishment & Society* 7(1), 73–89.
- Hughes, Josiah & Wright, Isiah (2010) *Runaway and Homeless Youth*. New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Häikiö, Liisa (2010) The Diversity of citizenship and democracy in local public management reform. *Public Management Review* 12 (3), 363–384.
- Hänninen, Kaija (2014) Työpajanuorten kokemus ja unelma työelämästä. Teoksessa Miika Gissler & Marjatta Kekkonen & Päivi Känkänen & Päivi Muranen & Matilda Wrede-Jäntti (toim.) *Nuoruus toisin sanoen. Nuorten elinolot vuosikirja 2014*. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 122–133.
- Jallinoja, Riitta (2006) *Perheen vastaisku. Familistista käännettä jäljittämässä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Arja Jokinen & Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskursisianaalysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 25–50.
- Julkunen, Raija (2017) *Muuttuvat hyvinvointivaltiot. Eurooppalaiset hyvinvointivaltiot reformoitavina*. Jyväskylä: SoPhi.
- Kananen, Johannes (2008) Kilpailukyky ja tuottavuus 2000-luvun sosiaalipolitiikassa. *Yhteiskuntapolitiikka* 73 (3), 239–249.
- Kantola, Anu (2006) Suomea trimmaamassa: suomalaisen kilpailuvalltion sanastot. Teoksessa Risto Heiskala & Eeva Luhtakallio (toim.) *Uusi jako*. Helsinki: Gaudeamus, 156–178.
- Karjalainen, Anne-Maria & Luodonpää-Manni, Milla & Laippala, Veronika (2017) Hyvinvointivaltio ja kielitietoisuus: Hyvinvoinnin diskurssit neljän suurimman puolueen eduskuntavaaliohjelmista. Teoksessa Sirkku Latomaa & Emilia Luukka & Niina Lilja (toim.) *Kielitietoisuus eriarvoistuvassa yhteiskunnassa*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 75. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFInLA, 114–132.
- Karjalainen, Anne-Maria & Pietilä, Ilkka & Ukkonen-Mikkola, Tuulikki (2020) Hyvinvointivaltiokansalaisuusdiskurssit neljän suurimman puolueen eduskuntavaaliohjelmista 1991–2019. *Politiikka* 62 (3), 225–250. <https://doi.org/10.37452/politiikka.89052>
- Karjalainen, Anne-Maria & Ukkonen-Mikkola, Tuulikki & Luodonpää-Manni, Milla & Pietilä, Ilkka (2021) Lasten ja vanhusten toimijuus: diskursiivianalyysi neljän puolueen eduskuntavaaliohjelmista. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti* 29 (1), 4–20. <https://doi.org/10.30668/janus.80298>
- Karvonen, Sakari & Kestilä, Laura (2014) Nuorten aikuisten syrjäytymisvaaraan liittyvä huono-

- osaisuus. Teoksessa Marja Vaarama & Sakari Karvonen & Laura Kestilä & Pasi Moisio & Anu Muuri (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2014*. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsinki: Yliopistopaino, 160–177.
- Kettunen, Pauli (2003) Yhteiskunta. Teoksessa Matti Hyvärinen & Jussi Kurunmäki & Kari Palonen & Tuija Pulkkinen & Henrik Stenius (toim.) *Käsitteet liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 167–212.
- Koiranen, Ilkka & Koivula, Aki & Mickelsson, Rauli & Saarinen, Arttu (2019) Kenen joukoissa seisot ja kenen puolesta toimit? SDP:n ja vihreiden puoluekokoukset edustavuuden näkökulmasta. *Politiikka* (61) 4, 308–336.
- Kääriäinen, Juha & Rostila, Ilmari & Ellonen, Noora & Kivivuori, Janne & Korkiamäki, Riikka (2005) Nuorten masentuneisuudesta ja rikekäyttäytymisestä sosiaaliseen pääomaan. *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (1), 28–41.
- Lee, Nick (2001) *Childhood and Society. Growing up in an age of uncertainty*. Maidenhead: Open University Press.
- Merrick, Joav & Shek, Daniel T.L. & Deverensky, Jeffrey L. (2011) *Youth Gambling: The Hidden Addiction*. Berlin: De Gruyter.
- Mickelsson, Rauli (2007) *Suomen puolueet. Historia, muutos ja nykypäivä*. Tampere: Vastapaino.
- Noppari, Elina (2014) *Mobiilimukset: Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos*, osa 3. Journalismin, median ja viestinnän tutkimuskeskus COMET, Tampereen yliopisto.
- Paju, Petri & Vehviläinen, Jukka (2001) *Valtavirran tuola puolen. Nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kitkat 1990-luvulla*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 18 & Sitran julkaisusarja 241.
- Palola, Elina & Hannikainen-Ingman, Katri & Karjalainen, Vappu (2012) Nuorten syrjäytymistä on tutkittava pintaa syvemmin. *Yhteiskuntapolitiikka* 77 (3), 310–315.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009) *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret (1990) Discourse: noun, verb or social practice? *Philosophical Psychology* 3 (2), 205–219.
- Pynnönen, Anu (2013) *Diskurssianalyysi: tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. N:o 379/2013 working paper. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu.
- Pynnönen, Anu (2015) *Varjosta valokeilaan. Kriittisiä diskurssianalyysijä huonosta johtamisesta*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Pörhölä, Maili (2008) Koulukiusaaminen nuoren hyvinvointia uhkaavana tekijänä – Miten käy kiusatun ja kiusaajan vertaisuhteille? Teoksessa Minna Autio & Kirsi Eräranta & Sami Myllyniemi (toim.) *Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolo -vuosikirja 2008*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 84, 94–104.
- Raitasalo, Kirsimarja & Härkönen, Janne (2019) *Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen -ESPAD-tutkimus 2019*. THL –TILASTORAPORTTI 40 | 20.
- Remes, Liisa (2003) *Yrittäjyyskasvatuksen kolme diskurssia*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Remes, Liisa (2004) *Diskurssianalyysin kolme traditiota*. Menetelmäartikkelit. www.metodix.com (Viitattu 30.6.2021.)
- Saari, Juho (2006a) Sosiaalipolitiikka. Teoksessa Juho Saari (toim.) *Suomen malli – Murroksesta menestykseen?* Helsinki: Yliopistopaino, 227–261.
- Saari, Juho (2006b) Suomen mallin tulevat haasteet. Teoksessa Juho Saari (toim.) *Suomen malli – Murroksesta menestykseen?* Helsinki: Yliopistopaino, 326–378.
- Saari, Juho (2010) *Yksinäisten yhteiskunta*. Helsinki: WSOY.
- Saarikkomäki, Elsa & Kivivuori, Janne (2013) Young People as Objects of Police Control in a Nordic Context: Who Are the Socially Visible Targets? *European Journal of Criminal Policy Research* 19, 351–368.
- Saarinen, Arttu & Salmenniemi, Suvi & Keränen, Harri (2014) Hyvinvointivaltiosta hyvinvoivaan valtioon. Hyvinvointi ja kansalaisuus suomalaisessa poliittisessa diskurssissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (6), 605–618.
- Satka, Mirja & Eydal, Gudny Björk (2004) The History of Nordic Welfare Policies for Children. Teoksessa Helene Brembeck & Barbro Johansson & Jan Kampmann (toim.) *Beyond the competent child. Exploring contemporary childhoods in the Nordic welfare societies*. Roskilde: University Press, 33–62.
- Satka, Mirja (2009) Varhainen puuttuminen, moraalinen käänne ja sosiaalisen asiantuntijat. *Yhteiskuntapolitiikka* 74 (2009): 1, 17–32.
- Satka, Mirja & Alanen, Leena & Harrikari, Timo & Pekkarinen, Elina (2011) Esipuhe. Teoksessa Mirja Satka & Leena Alanen & Timo Harrikari & Elina Pekkarinen (toim.) *Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta*. Tampere: Vastapaino, 7–9.
- Siltaoja, Marjo & Vehkaperä, Meri (2011) Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan*. Jyväskylä: Hansaprint, 206–231.
- Sipilä, Jorma (2011) Hyvinvointivaltio sosiaalisena

- investointina: älä anna köyhälle kalaa vaan koulutus! *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (4), 359–372.
- Sotkasiira, Tiina (2018) Lähtemisen pakot ja mahdollisuudet syrjäseuduilla. Pakolaistaustaisten nuorten asuinpaikkavalinnat viranomaispuheen kohteena. *Nuorisotutkimus* 36 (3), 5–22.
- Strandell, Harriet (2010) From Structure–Action to Politics of Childhood: Sociological Childhood Research in Finland. *Current Sociology* 58 (2), 165–185.
- Strandell, Harriet (2012) *Lapset iltapäivätoiminnassa. Koululaisten valvottu vapaa-aika*. Tallinna: Gaudeamus Oy.
- Tanskanen, Antti & Danielsbacka, Mirkka (2007) Pajapahnan pohjimmaisille. Huono-osaisimmille suunnatusta työpajatoiminnasta. *Yhteiskuntapolitiikka* 72 (5), 522–531.
- van Dijk, Teun A. (1993) Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society* 4 (2), 249–283.
- van Dijk, Teun A (2010) Critical Discourse Analysis. Teoksessa Deborah Schiffrin, Deborah Tannen & Heidi E. Hamilton (toim.) *The Handbook of Discourse Analysis*. New Jersey: Wiley, 466–487.
- Wright, Katie & McLeod Julie (2015) *Rethinking Youth Wellbeing. Critical Perspectives*. Singapore: Springer.